An Roinn Oideachais agus Eolaíochta

Scrúdú na hArdteistiméireachta, 2001

EACNAMAÍOCHT – GNÁTHLEIBHÉAL

400 marc

DÉ CÉADAOIN, 20 MEITHEAMH, MAIDIN 9.30 - 12.00

Freagair SÉ CHEIST as Roinn A agus CEITHRE CHEIST as Roinn B. Beidh marcanna le gnóthú as ábhar na bhfreagraí a bheith soiléir agus cruinn agus in ord.

ROINN A (100 marc)

Tá an Roinn seo ar bhileog faoi leith agus spás dos na freagraí uirthi. **Ba cheart an bhileog in iomláine a thabhairt ar ais le do fhreagarleabhar ag deire an srúdaithe**.

ROINN B (300 marc)

CEITHRE cheist a fhreagairt. Tá an líon chéanna marcanna (.i.75) acu uilig. Tabhair faoi deara go bhfuil fo-chodanna ins na ceisteanna.

ROINN B (300 marc)

1. Is é atá á léiriú sa ghraf thíos ná gnólacht **monaplachta** i gcothromaíocht.

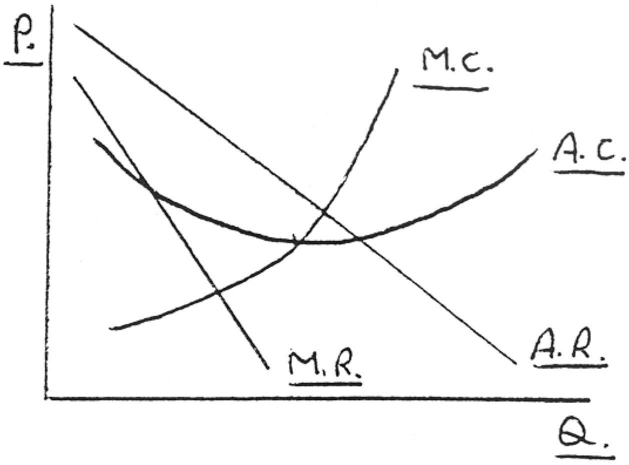

(a) **(i)** Scríobh amach **go hiomlán** **gach ceann** de na **sé** théarma a bhfuil líne fúthu ar an ngraf.

(12 marc)

(ii) Déan cóip den léaráid i do leabhar freagraí agus taispeáin ar an léaráid:

- an t-aschur a tháirgfidh an gnólacht i gcothromaíocht.
- meánchostas táirgíochta an aschuir seo.
- an praghas a ghearrfaidh an gnólacht ar an aschur a tháirgítear.

(18 marc)

(b) **(i)** Mínigh go hachomair cén fáth a bhfuil claonadh anuas i gcuar éilimh MI (AR) an mhonaplaí.

(ii) Mínigh **DHÁ CHEANN** ar bith de na bacanna ar iontráil sa liosta thíos:

- Paitinní agus Cóipchearta.
- Barainneachtaí an Mhórscála.
- Rialachán Rialtais.

(25 marc)

(c) Luaigh:

(i) Buntáiste **AMHÁIN** d'fhostaithe i ngnólacht monaplachta.

(ii) Míbhuntáiste **AMHÁIN** do thomhaltóirí i ngnólacht monaplachta.

(20 marc)

[75 marc]

2. Is é atá sna léaráidí thíos ná **Soláthar** agus **Éileamh** in dhá mhargadh:

LÉARÁID 1

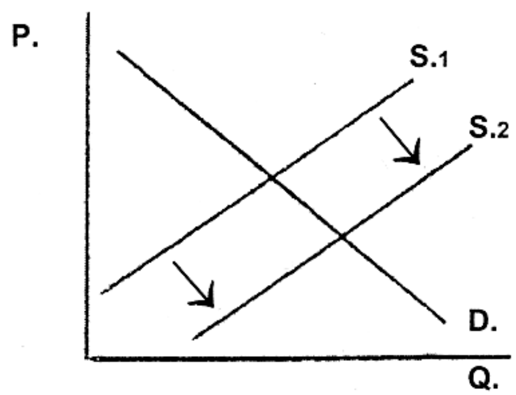

LÉARÁID 2

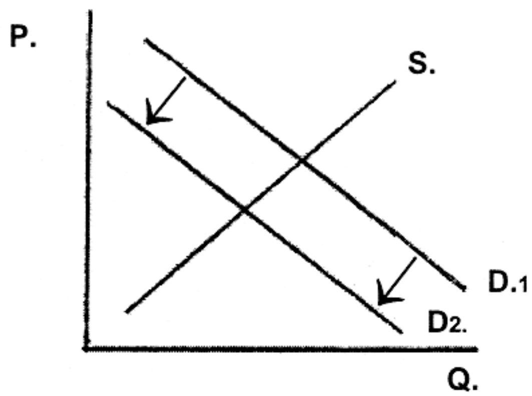

(a) Cóipeáil na léaráidí i do leabhar freagraí agus taispeáin i **ngach** cás.

- an praghas tosaigh agus an t-aschur (úsáid lipéidí, P1, C1),
  agus
- an praghas nua agus an t-aschur (úsáid lipéidí, P2, C2).

(20 marc)

(b) Is iad na tosca a leanas faoi deara an t-athrú atá léirithe ar Léaráid 1 **nó** Léaráid 2 thuas.

- titeann fíorioncam.
- tugtar isteach modhanna feabhsaithe táirgíochta.

Mínigh go hachomair cén toisc faoi deara an t-athrú **gach** léaráid atá léirithe thuas.

(30 marc)

(c) Tréithe iad seo a leanas d'earraí eacnamaíocha:

GANNTANAS **FÓNTAS** **INAISTRITHEACHT**

(i) Mínigh an bhrí atá le **gach ceann** de na tréithe seo.

(ii) I gcás **ceann amháin** de na tréithe, luaigh mír **nach** mbaineann an tréith sin léi. Mínigh do fhreagra go hachomair.

(25 marc)

[75 marc]

3. Ceann de thosca na táirgíochta é caipiteal.

(a) Luaigh agus mínigh **TRÍ** thosca eile na táirgíochta.

(25 marc)

(b) Is féidir rangú a dhéanamh ar chostais táirgíochta mar chostais **SHEASTA** nó **ATHRAITHEACHA**.

(i) Mínigh an bhrí atá le **gach** ceann de na costais seo.

(ii) Luaigh sampla **AMHÁIN** de **gach** ceann de na costais i gcás **gnólacht déantúsaíochta**.

(20 marc)

(c) **Meánchostas Gearrthréimhseach** gnólachta atá léirithe sa ghraf seo a leanas:

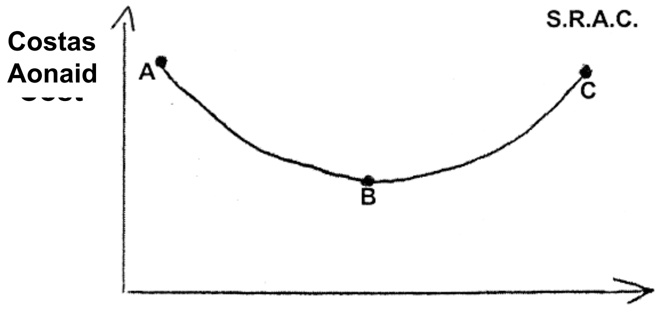

Mínigh go hachomair:

(i) Conas a bhíonn tionchar ag speisialtóireacht saothair ar rann AB an chuair.

(ii) Conas a bhíonn tionchar ag Dlí an Toraidh Imeallaigh Laghdaithigh ar rann BC an chuair.

(30 marc)

[75 marc]

4. **(a)** Mínigh conas a bhíonn tionchar ag **DHÁ CHEANN** ar bith de na tosca seo a leanas ar mhéid Ioncaim Náisiúnta:

- an stoc Tosca Táirgíochta
- an leibhéal Teicneolaíochta atá ar fáil
- feidhmiú an Gheilleagair Bhaile
- feidhmiú Geilleagar eile

(20 marc)

(b) **(i)** Luaigh agus mínigh **DHÁ** fhadhb eacnamaíocha a d’fhéadfadh a bheith ann de dheasca fáis ar an Ioncam Náisiúnta.

(ii) An mbaineann na fadhbanna atá luaite thuas agat le Geilleagar na hÉireann mar atá sé faoi láthair? Mínigh go hachomair.

(25 marc)

(c) Mínigh an tionchar a bheidh ag gach ceann díobh seo a leanas ar mheánchaighdeáin mhaireachtála an tsaoránaigh i ngeilleagar inar fhan an tOlltáirgeadh Náisiúnta (GNP) seasmhach ag praghsanna reatha an mhargaidh idir Tréimhse 1 agus Tréimhse 2.

- Bhí boilsciú ann idir Tréimhse 1 agus Tréimhse 2.
- Thit an daonra idir Tréimhse 1 agus Tréimhse 2.

(30 marks)
[75 marks]

5. **(a)** Féadfaidh na torthaí seo a leanas a bheith ar Bhuiséad Reatha an Rialtais:
BARRACHAS, COMHARDAITHE, EASNAMH.

Abair cén ceann acu a bhaineann le Buiséad Rialtais na hÉireann faoi láthair agus mínigh do fhreagra.

(15 marc)

(b) **(i)** Mínigh cad is brí le Cánacha Díreacha **agus** Cánacha Indíreacha.
(ii) Tabhair **DHÁ** shampla de na cineálacha cánacha seo faoi seach.

(20 marc)

(c) Luaigh **DHÁ** chúis a bhfuil méadú suntasach tagtha ar an ioncam ó chánachas in Éirinn le blianta beaga anuas. Mínigh do fhreagra.

(10 marc)

(d) Luaigh agus mínigh conas a bheadh tionchar ag cinneadh Rialtais in Éirinn go laghdófaí cánacha indíreacha (gan aon chánacha eile a athrú) ar **DHÁ CHEANN** ar bith díobh seo a leanas:

- toradh Bhuiséad Reatha an Rialtais.
- leibhéal na bpraghsanna sa gheilleagar.
- fostaíocht sna hearnálacha atá i gceist.

(30 marc)
[75 marc]

6. **(a)** Léiríonn an tábla thíos **Dlí an Bhuntáiste Chomparáideachta**.

TÍR	ASCHUR (Táirgíocht per oibrí sa tseachtain.)	
	MEAISÍNÍ	CARRANNA
AN GHEARMÁIN	25	5
AN tSEAPÁIN	50	25
ASCHUR IOMLÁN	75	30

Cé go bhfuil an tSeapáin níos éifeachtúla i mbun táirgeadh an dá earra, déanfaidh gach tír speisialú i dtáirgeadh earra amháin díobh.

(i) Cén t-earra a tháirgfidh an tSeapáin? Mínigh go hachomair.
(ii) Cén t-earra a tháirgfidh an Ghearmáin? Mínigh go hachomair.
(iii) Cén tír is mó a ghnóthóidh? Mínigh go hachomair.

(20 marc)

(b) **(i)** Luaigh agus mínigh **DHÁ** chúis go mbeadh tír amháin níos fearr, b'fhéidir, ná tír eile chun earra áirithe a tháirgeadh.

(ii) Luaigh agus mínigh **DHÁ** mhíbhuntáiste a d'fhéadfadh a bheith ag baint le Saorthrádáil idir tíortha.

(25 marc)

(c) Ar na modhanna a chleachtann rialtais chun srian a chur le trádáil, tá:
TARAIFÍ, CUÓTAÍ, TRÁDBHACANNA agus BACANNA RIARACHÁIN.

(i) Mínigh **DHÁ CHEANN AR BITH** de na modhanna thuas a bhfuil líne fúthu.
(ii) Luaigh agus mínigh buntáiste **AMHÁIN** agus míbhuntáiste **AMHÁIN** don gheilleagar Éireannach a bhaineann le gach ceann **faoi seach** den dá mhodh roghnaithe.

(30 marc)
[75 marc]

7. **(a)** Luaigh agus mínigh **DHÁ** thoisc a théann i bhfeidhm ar **GACH CEANN FAOI LEITH** díobh seo i ngeilleagar:

(i) An t-éileamh ar shaothar.

(ii) An soláthar saothar.

(25 marc)

(b) Cén difríocht atá idir **Soghluaisteacht Gheografach Lucht Saothair** agus **Soghluaisteacht Ghairme Lucht Saothair**?

(20 marc)

(c) Claonadh suntasach in Éirinn le déanaí is ea an titim shuntasach ar na leibhéil arda imirce a bhíodh ann, agus an inimirce atá ag teacht ina háit.

(i) Sainmhínigh an **DÁ** théarma thuas a bhfuil líne fúthu.

(ii) Luaigh agus mínigh **DHÁ** chúis ar athraigh an claonadh ó imirce go hinimirce i gcás na hÉireann.

(iii) Luaigh agus mínigh **DHÁ** bhuntáiste eacnamaíocha do thír a bhfuil an inimirce inti ag méadú.

(30 marc)
[75 marc]

8. **(a)** **(i)** Sainmhínigh **DHÁ CHEANN AR BITH** de na téarmaí seo a leanas:

- Dlíthairiscint.
- Caighdeán d'Íocaíocht Iarchurtha.
- Ráta Malairte.

(ii) Mínigh go hachomair cén tionchar ar na gnéithe thíos, a d'fhéadfadh a bheith ag méadú sa soláthar airgid i ngeilleagar de bhreis ar mhéadú sa soláthar earraí agus seirbhísí.

- praghsanna earraí agus seirbhísí i ngeilleagar.

NÓ

- Comhardú na Trádála.

(25 marc)

(b) **(i)** Mínigh go soiléir cad is brí le **BOILSCIÚ**.

(ii) Mínigh **DHÁ** mhodh ghníomhaíochta a d'fhéadfadh rialtas a tharraingt chuige féin chun brúnna boilscithe a shrianadh.

(30 marc)

(c) Mínigh go hachomair an éifeacht a bhíonn ag **DHÁ CHEANN AR BITH** díobh seo a leanas ar bhoilsciú

- Éileamh láidir sa gheilleagar.
- Arduithe pá.
- Titim i luach an airgeadra.
- Titim i bpraghas na hOla.

(20 marc)
[75 marc]

RABHADH

An bhileog seo a chur ar ais le do fhreagarleabhar - sin nó caillfear marcanna.

M.58AT

An Roinn Oideachais agus Eolaíochta

Scrúdú na hArdteistiméireachta 2001

DÉ CÉADAOIN 20 MEITHEAMH, 9.30 – 12.00

EACNAMAÍOCHT - GNÁTHLEIBHÉAL

ROINN A (100 MARC)

Scrúduimhir

RABHADH

An bhileog seo a chur ar ais le do fhreagarleabhar – sin nó caillfear marcanna.

ROINN A (100 MARC)

Freagair do rogha **sé cheist**:-

1. Cuir ciorcal ar na **ceithre** bhallstát den Aontas Eorpach atá i mbun an EURO a thabhairt isteach.

AN SPÁINN	AN GHEARMÁIN	AN RÍOCHT AONTAITHE
AN DANMHAIRG	AN PHORTAINGÉIL	AN IODÁIL

(16 marc)

2. Mínigh cad is brí leis an téarma **Comhardú na Trádála.**

____

____

____

(16 marc)

3. Críochnaigh an abairt seo thíos:

"De réir a mhéadaíonn an caitheamh ar earra, tosaíonn an

__________________ imeallach a fhaightear ó na haonaid bhreise ag __________________."

(16 marc)

4. Ainmnigh an t-eacnamaí a luafá le **DHÁ** cheann ar bith díobh seo a leanas:

- Prionsabail an Chánachais. ______________________________
- Daonra agus soláthar Bia. ______________________________
- An Éifeacht Iolraitheora. ______________________________

(16 marc)

5. Luaigh **DHÁ** shampla de '**onnmhairí dofheicthe**'.

(i) ____

(ii) ____

(16 marc)

6. I dtaca le struchtúir mhargaidh, mínigh an téarma "**Saoirse Iontrála agus Fágála**", agus ainmnigh struchtúr margaidh **AMHÁIN** a mbaineann an tréith seo leis.

____

____

____

Struchtúir Margaidh: [ ]

(17 marc)

7. Cad is brí le '**hioncam reatha**' i mBuiséad an Rialtais? Luaigh sampla **AMHÁIN**.

____

____

SAMPLA: [ ]

(17 marc)

8. Mínigh cad is brí leis an téarma '**Earraí Caipitiúla**' agus luaigh sampla **AMHÁIN**.

____

____

SAMPLA: [ ]

(17 marc)

9. Mínigh cuar an éilimh do thalamh, mar atá léirithe thíos:

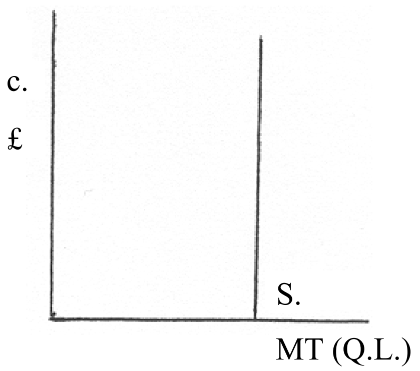

____

____

____

____

(17 marc)